

مدیرعامل منطقه فرهنگی و گردشگری عباس آباد از برگزاری پنجمین دوره جشنواره «نوروز گاه عید شرقی» در ایام نوروز در منطقه فرهنگی و گردشگری عباس آباد خبر داد. محمدحسین حجازی درباره برنامه های نوروزی در قطب گردشگری تهران گفت: «پنجمین دوره این جشنواره همچون سال های گذشته از دوم تا ۱۲ فروردین ماه در بوستان های آب و آتش، بنادر، نوروز، طالقانی، پل طبیعت و مرکز علوم و نجوم گنبد مینا برگزار خواهد شد.» رئیس ستاد نوروزی عید شرقی در تشریح برنامه های این جشنواره با بیان این که این جشنواره یکی از برنامه های شاخص نوروزی در شهر تهران است و این منطقه یکی از اصلی ترین مقاصد گردشگری نوروزی خواهد بود، گفت: «جشنواره نوروز گاه عید شرقی در سه بخش برنامه های میدانی، جشن های شبانه و ویژه برنامه جشن ملی پرچم، در منطقه فرهنگی گردشگری عباس آباد برگزار می شود.»

سنبل آبی و همه مهاجمان دیگر

با هر چه مقاومت و اختار اما سنبل آبی یکی از گونه های مهاجم به طبیعت ایران وارد شده و در سال های گذشته در کنار آزولا، برای تالاب انزلی و آبگیرها و تالاب های دیگر گیلان و مازندران در دست گرفته و به علاوه تا تهران هم رسیده است. آخانی می گوید: «سنبل آبی بسیار خطرناک است و در سراسر دنیا هر جا به محیط های آبی وارد شده، به آنجا خسارات غیر قابل جبران زده و به دلیل قدرت بالای تکثیر و رویش به راحتی می تواند یک اکوسیستم تالابی را به کلی اشغال کند و تمامی موجوداتش را نابود کند. اما باز هم دم عید که می شود، مردم سراغش می روند و خرید و فروشش بیشتر می شود. مادر گذشته در سفره های عیدمان سبزه همیشه داشته ایم؛ گندم و ماش و شاهی که زراعی اند و نشان دهنده برکت و خسارتی هم ندارند چون ریشه بومی دارند اما مردم باید از استفاده از گیاهان زینتی که از بیرون می آید، اجتناب کنند که تهدید بزرگی برای تنوع زیستی است.»

این توصیه درباره جانوران مهاجم هم صدق می کند؛ مثل میمون رزوس که در چند سال گذشته نگهداری از آن مد و رهاکردنش در طبیعت بارها مشکل ساز شده است؛ هم برای طبیعت و هم برای مردم.

آخانی می گوید علاوه بر سنبل آبی، بعضی کاکتوس ها مثل اوپونسیا، از گیاهان خطرناکی اند که به شمال کشور وارد شده و به صورت مهاجم عمل کرده است. «باید حواسمان باشد ما کشور خشکی هستیم و مستعد رشد بعضی گونه های مهاجم کاکتوس؛ ورود اوپونسیا می تواند در اکوسیستم های ما چه در جنوب و چه شمال خطرناک باشد.» و البته جانوران هم همین طور: «ماهی حوض هم مال ایران نیست؛ همین ماهی گلی و قرمزی که سر سفره عید می گذارند؛ این گونه از کشور چین به ایران آمده و ورودش به اکوسیستم های آبی خطرناک است. خیلی ها از سر دلسوزی ماهی ها را بعد از عید در آبراهه ها می کنند و راهشان را باز می کنند تا رودخانه ها و تالاب ها. همین حال در تالاب انزلی و دریاچه نئور اردبیل ماهی قرمز زیاد شده، آب زیان بومی آسیب رسانده و تنوع زیستی را تهدید می کند.»

هر سنبل آبی مهاجم نیست

این طور که رئیس گروه گیاهی سازمان حفاظت محیط زیست می گوید، سنبل زینتی که به اسم گل نوروزی می شناسیم، با سنبل آبی فرق دارد و مهاجم نیست. این سنبل گیاهی از خانواده سوسنی ها و پیازی است که از زمان های قدیم کاشتنش متداول بود؛ گیاهی به بلندی ۱۵ تا ۲۰ سانتیمتر که گل هایش به شکل خوشه های در انتهای ساقه از نیمه اسفند تا فروردین باز می شود. این سنبل را هم می شود در باغچه کاشت و هم در گلدان های آپارتمانی؛ می شود حتی در آب هم نگهداری اش کرد. این سنبل که بیشتر در سفره های هفت سین می گذاشته اند از سال های پیش، سنبل مهاجمی نیست. مقاتلو می گوید: «همه گونه های غیر بومی مهاجم نیستند. مهاجم گونه ای است که خارج از زیستگاه خودش باعث به هم خوردن نظم اکولوژی آن سیستم شود و خسارات اقتصادی و محیط زیستی به بار بیاورد.»

گونه های غیر بومی به گفته او گاهی خیلی خوب با اکوسیستم جدید سازگار می شوند و ضرری ایجاد نمی کنند؛ «مثل درخت کاج که در تهران هم هست و خیلی ها به اسم کاج تهران می شناسندش. این درخت گونه بومی ایران نیست اما طی سالیان گذشته حالت بومی پیدا کرده است.» گاهی هم گونه های غیر بومی به صورت طبیعی - مثل پدرا - با قدرت یاد یا مثل پرند هایی که در منطقه ای ماندگار نیستند - اگر قابلیت جذب در سیستمی را نداشته باشند، به طور خود به خود دفع می شوند و به ندرت ممکن است تعادل اکوسیستم را از بین ببرند.

گزارش «شهروند» از گونه های مهاجم به ظاهر زیبای که تنوع زیستی را تهدید می کنند

سنبل آبی سین هفت سین نیست

رئیس گروه گیاهی سازمان حفاظت محیط زیست: سازمان خرید و فروش سنبل آبی را ممنوع کرده اما هنوز دستفروشان این مهاجم را به راحتی در معابر می فروشند

شهروند | سین مثل سنبل اما نه سنبل آبی. سنبل آبی سین هفت سین نوروزی ما نیست، حتی در طبیعت این سرزمین هم جایی ندارد و برای همین هم بهش می گویند گونه مهاجم؛ غریبه ای که اگر در سرزمینی رخنه کند، همه نظم طبیعت را به هم می ریزد. گیاه شناسان می گویند که سنبل آبی مثل آزولا که تالاب انزلی را خفه کرده و مثل ماهی قرمز گلی که جای گونه های بومی دریاچه نئور را گرفته، مهاجم است. سازمان حفاظت محیط زیست خرید و فروش این گونه را ممنوع کرده و به همه استان ها اطلاع داده است؛ همین چند ماه پیش که در میدان تجریش گلدان گلدان سنبل آبی می فروختند، نیروی یگان رافر ستادند و جلویشان را گرفتند. با این همه در فروشگاه های اینترنتی می شود با ۲۵ هزار تومان سنبل آبی سفارش داد و مهاجم را به خانه آورد؛ یک قاتل زیبا که نامش با سین شروع می شود و خیلی ها هوس می کنند که بگذارندش روی سفره نوروزیشان.

بخریم یا نخریم؟

توصیه کارشناسان محیط زیست این است: «نه ماهی قرمز بخرید، نه میمون. میمون رزوس به محض اینکه رشد کرده و بزرگ می شود به دلیل روحیه قلمروطلبی اش غیر قابل کنترل می شود و در طبیعت تمامی گونه های گیاهی را می خورد و برای پرندگان هم تهدید است و برای انسان ها هم تا امروز بارها مشکل ساز شده است؛ کافی است به آرشیا اخبار آتش نشانی سری بزنید و از این ماجرا سر در بیاورید. نگهداری از ماهی هم آسان نیست و بسیاری از آنها بیماری های قارچی دارند و در جابه جایی ها آسیب دیده و خیلی زود به علت نبود اکسیژن می میرند؛ اگر هم در آب های آزاد هاشوند، مثل آفتی به جان طبیعت می افتند و بیماریشان به آبیان دیگر منتقل می شود. این توصیه در باره سنبل آبی و کاکتوس هم صدق می کند.

محیط زیستی هادر سال های اخیر اما توصیه خوبی درباره سبزه عید داشته اند: سبزه عید بکاریم و از نوروزمان لذت ببریم اما هرگز در آب هارهایش نکنیم. می توانیم در سبزه به در، بگذاریمش توی باغچه مان تا کود خوبی برای گیاهان باشد.

با مهاجم آشنا شوید

سنبل آبی (Solms Eichhornia crassipes) بومی مناطق گرمسیری و نیمه گرمسیری است؛ گیاهی است آبی با دم برگ هایی اسفنجی که روی سطح آب شناور می ماند و با ساقه های رونده تکثیر می شود. ریشه های ارغوانی سیاه آزاد دارد و سنبله ای با ۸ تا ۱۵ گل زیبا. گل های بنفش و صورتی و ارغوانی اش شبیه گل های سنبل پیازی است و به سرما حساس است. در تبلیغات فروش این گیاه نوشته اند که کارش تصفیه آب های آلوده است اما محیط زیستی ها می گویند که همین خاصیت خطر ساز است و سنبل آبی با قدرت جذب همه آلودگی ها، سرطان زاست؛ هر چند این خطر هنوز به طور دقیق اثبات نشده است. دور از این خاصیت و خطرها، سنبل آبی در مناطق گرمسیری روی آب های راکد با سرعت رشد می کند و در ایران و بسیاری از کشورها با پوشاندن سطح های تالابی، جان زیستمدان دیگر را به خطر انداخته است؛ این گیاه چنان رشد می کند و در سطح آب پیش می رود که حتی عبور قایق ها هم به مشکل می خورد.

گل فروش ها می گویند هوای آزاد و نور متوسط برای سنبل آبی کافی است و کاشتنش در حوض کنار نیلوفر آبی و نخل مرداب، حیاطها را زیباتر از همیشه می کند؛ اما مسأله اینجاست: اگر نگه داشتن سنبل آبی در گلدان ایرادی نداشته باشد، رهاکردنش در آب های آزاد و در طبیعت یعنی راه دادن به یک مهاجم قدرتمند که به سرعت رشد می کند و امکان حیات را از جانوران دیگر می گیرد؛ به علاوه از آنجا که این گیاه می تواند فلزات سنگین مثل جیوه و سرب را به خود جذب کند که بعضی کارشناسان هشدار می دهند تجمع اش در محیط به شدت خطرناک است و احتمالاً سرطان زا.

ماو کنوانسیون تنوع زیستی

«هر یک از کشورهای عضو تا حد امکان و به گونه ای مناسب باید از ورود گونه های بیگانه ای که اکوسیستم ها و زیستگاه های گونه های دیگر را به خطر می اندازند، جلوگیری کنند و آنها را تحت کنترل در آورده یا نابود سازند.» این اصل ۸ قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون تنوع زیستی است. حسین آخانی، پژوهشگر منابع طبیعی و گیاه شناس اما گله می کند که با وجود عضویت ایران در این کنوانسیون، دستگاه های مسئول در کنترل گونه های مهاجم چندان موفق نبوده اند. او به «شهروند» می گوید: «دبیرخانه کنوانسیون در وزارت جهاد کشاورزی است اما سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری درباره گیاهان مهاجم عملکرد درستی نداشته و در عوض خودش وارد کننده گیاهان مهاجم به طبیعت ایران بوده؛ نمونه بارز آن هم «کهور آمریکایی» است که به جنوب وارد شده، فلور بومی را تحت تاثیر قرار داده و فاجعه بزرگی ساخته است.»

سنبل آبی، ممنوع

مریم مقاتلو، رئیس گروه گیاهی سازمان حفاظت محیط زیست می گوید که سازمان خرید و فروش سنبل آبی را ممنوع کرده اما هنوز دستفروشان این مهاجم را به راحتی در معابر می فروشند. «همین چند ماه پیش در میدان تجریش این گیاه را می فروختند که به سازمان اطلاع دادند و سر بعا یگان ویژه رافر ستادیم. به راحتی می شود این گیاه را سفارش داد اما ما ممنوع کرده ایم و حتی در استان هایی که مناطق تالابی ندارند، بخشنامه ممنوعیت خرید را منتشر کرده ایم. آنها هم اطلاع رسانی کرده اند اما از دیک عید از آنجا که حرف اول سنبل آبی سین است و مردم مایل اند در سفره هفت سین شان بگذارند یا به خاطر بهار که همه دوست دارند گل و گلدان جدید بگذارند در خانه ها، این گیاه هم طرفدار پیدا می کند.»

